

พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1
LEADERSHIP BEHAVIORS OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING
IMPLEMENTATION OF STUDENT ASSISTING SYSTEM IN EDUCATIONAL
INSTITUTIONS UNDER THE JURISDICTION OF NAKHON PATHOM PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ดุษฎี ศรีจำปา / DUSSADEE SREEJUMPA¹

เยาวภา บัวเวช / YAOWAPHA BUAWET²

ธีรวิฑู ธาดาดันติโชค / THEERAWOOT THADATONTICHOK³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร 2) ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา และ 3) พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือหัวหน้าฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูแนะแนว และครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำนวน 317 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน
2. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวม และรายด้าน

¹นักศึกษาลัทธิสุตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³อาจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารด้านการมีความคิดริเริ่ม และการประสานงานเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : พฤติกรรมผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การประเมินศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to study: 1) the level of school administrators' leadership behaviors; 2) the implementation level of student assisting system of in educational institutions; and 3) school administrators' leadership behaviors affecting student assisting system in educational institutions. The research samples were 317 respondents, consisted of school directors, deputy directors or administrators implementing student assisting system, guidance teachers, and classroom teachers in educational institutions under the jurisdiction of Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 1, derived by proportional stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and stepwise multiple regression analysis.

The findings of this research were as follows:

1. Administrators' leadership behaviors were at a high level in both overall and specific aspects.
2. Implementation of student assisting system in educational institutions was at a high level in both overall and specific aspects.
3. Initiative and coordination predicted the school administrators' leadership behaviors in implementation of student assisting system at the percentage of 50 with statistical significance at .01.

Keywords: leadership behavior, school administrator, student assisting system, primary education

บทนำ

ปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นส่งผลกระทบต่อเยาวชนไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของเยาวชนนับวันจะมีน้อยลง เยาวชนเป็นวัยที่ต้องการการดูแลช่วยเหลือ และส่งเสริมจากผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องให้เป็นคนดี เก่ง มีความสุข มีความสามารถทางสติปัญญา และพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเด็กแต่ละคนมีความต้องการที่แตกต่างกัน สิ่งที่ผู้ใหญ่ให้กับเด็กเพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมกับเด็กนั้น อาจไม่ใช่สิ่งที่เขาต้องการรวมทั้งวิธีการเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกัน การเข้มงวดมากเกินไป อาจทำให้เด็กรู้สึกเครียดได้ หรือการตามใจจนเกินไปอาจทำให้เด็กเอาแต่ใจตนเองจนทำให้เกิดปัญหาในสังคมได้ ครูผู้สอนในบางครั้งก็อาจเป็นผู้สร้างปัญหาให้เกิดขึ้นกับเด็กและด้วยสถานการณ์ปัจจุบัน สภาพแวดล้อม ความคาดหวังของผู้ปกครองกับตัวเด็กสิ่งยั่วยุ ตัวแบบที่ไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ กับเด็กได้อย่างมากมาย (จิราพัชร เดชวิจิต, 2554: 1)

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นภาระงานสำคัญของสถานศึกษาที่ต้องกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน มีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการประสานความร่วมมือจากผู้บริหาร ครูบุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง มีแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นกระบวนการสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และ 5) การส่งต่อ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547: 35) เพื่อส่งเสริมแก้ไขปัญหา และพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง ความสำเร็จของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูจำเป็นต้องรู้จักและเข้าใจเด็กอย่างแท้จริง เพราะข้อมูลที่สะท้อนความเป็นจริงของนักเรียนครบทุกด้านอย่างถูกต้องชัดเจนด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย นำเชื่อถือและตรวจสอบได้ จะทำให้ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องสามารถช่วยเหลือนักเรียนให้พัฒนาในแนวทางที่เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละคน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 67)

จากหลักการที่สำคัญนับตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งสอดรับกันว่าจะต้องมีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบของสังคมไทย ซึ่งการปฏิรูปการศึกษาเป็นงานที่เชื่อมโยงกับองค์กร และบุคคลหลายฝ่าย ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นแกนหลักในการบริหารงาน และดำเนินการร่วมกับแกนนำอื่น ๆ เพื่อช่วยผลักดันสนับสนุนและประสานงานให้บุคลากรในสถานศึกษาและบุคคลภายนอกร่วมกันทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นระบบครบวงจร รวมทั้งกำกับดูแลให้มีการดำเนินการ

ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 27) พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญมากในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารตามกรอบแนวคิดของกริฟฟิธส์ (Griffiths, 1956 อ้างถึงใน วินัย ทิมย้ายงาม, 2549: 20) ที่ประกอบด้วยพฤติกรรมผู้นำจำนวน 7 ด้าน คือ 1) การมีความคิดริเริ่ม 2) การรู้จักปรับปรุงแก้ไข 3) การให้การยอมรับนับถือ 4) การให้ความช่วยเหลือ 5) การโน้มน้าวจิตใจ 6) การประสานงาน และ 7) การเข้าสังคมได้ดี สอดคล้องกับแนวความคิดพฤติกรรมผู้นำเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบของความเป็นผู้นำที่ดีที่เหมาะสมกับทุกสถานการณ์นั้นไม่มี แต่จะมีเฉพาะสถานการณ์เฉพาะอย่างที่ทำให้เกิดภาวะผู้นำขึ้นมาสำหรับสถานการณ์นั้น ดังนั้นผู้นำที่ประสบความสำเร็จต้องรู้จักปรับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของเขาให้เข้ากับความต้องการของกลุ่ม และสถานการณ์ที่แปรผันเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ (วิเชียร วิทยาอุดม, 2549: 425) จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาได้ พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ทำให้มีความมั่นใจในการทำงาน ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของครู บุคลากรในสถานศึกษา และการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่กล่าวมาในข้างต้น จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อเป็นการพัฒนาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร และการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยคาดหวังว่าข้อค้นพบที่ได้จะสามารถนำไปเป็นข้อเสนอให้กับโรงเรียน และหน่วยงานต้นสังกัด ในการจัดทำแผนส่งเสริมสนับสนุนในด้านพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร และการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการ

1. **พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร** หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมที่ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 แสดงออกมาให้ปรากฏ จำนวน 7 ด้าน ดังนี้

1.1 **การมีความคิดริเริ่ม** หมายถึง ผู้นำหรือผู้บริหารต้องมีพฤติกรรมที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านการงานหรือโครงการใหม่ ๆ ส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติม ที่ทันต่อเหตุการณ์และสอดคล้องกับความต้องการ มีการส่งเสริม กำหนดเป็นแผนงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ต้องเสียสละเพื่อส่วนรวมเพื่อให้งานนั้นบรรลุผลสำเร็จ และต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกหรือผู้ร่วมงานที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 **การรู้จักปรับปรุงแก้ไข** หมายถึง ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีพฤติกรรมแนะนำแนวทางให้ผู้อื่นในการแก้ไขปัญหา กระตุ้นผู้ร่วมงานให้มีการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการกำหนดมาตรฐานการทำงานที่มีความเหมาะสม ส่งเสริมสนับสนุนและให้โอกาสผู้ร่วมงานในการปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

1.3 **การให้การยอมรับนับถือ** หมายถึง ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีพฤติกรรมยอมรับผู้อื่นเมื่อเขาทำงานประสบผลสำเร็จ รู้จักให้กำลังใจ ยกย่องชมเชยเมื่อทำงานบรรลุผล จะเป็นสิ่งที่สร้างความประทับใจ มีผลในการกระตุ้นจูงใจให้ทำงานได้ดียิ่งขึ้น มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็น และปัญหาต่าง ๆ และไม่ถือโอกาสหยิบฉวยเอาผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน

1.4 **การให้ความช่วยเหลือ** หมายถึง ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีพฤติกรรมแสดงออกถึงความห่วงใยเมื่อบุคลากรประสบปัญหา เอาใจใส่ดูแลบุคลากรอย่างทั่วถึงและเสมอภาค ช่วยเหลือบุคลากรในการแก้ปัญหาทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว สร้างบรรยากาศให้มีอิสรภาพในการสร้างสรรค์งาน จัดสวัสดิการให้บุคลากรตามความเหมาะสม และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม

1.5 **การโน้มน้าวจิตใจ** หมายถึง ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่สามารถพูดโน้มน้าว และสร้างความเชื่อถือให้ร่วมใจกันพัฒนางานด้วยวิธีที่หลากหลาย มีการมอบหมายงานที่ชัดเจนมีความเป็นกันเอง เปิดเผย และจริงจังในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือและความศรัทธาต่อผู้นำหรือผู้บริหาร เพื่อทำให้งานมีผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนดไว้

1.6 การประสานงาน หมายถึง ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่กระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ สามารถถ่ายทอดความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นรับทราบได้ สนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีระเบียบแบบแผน ประสานงานให้บุคลากรและหน่วยงานอื่นปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และจัดให้บุคลากรได้พบปะสังสรรค์กันเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี

1.7 การเข้าสังคมได้ดี หมายถึง ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่สามารถร่วมงานกับผู้อื่นได้ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา มีความสุภาพอ่อนโยน และมีอัธยาศัยดี มีการเรียนรู้และสามารถปรับตัวให้เหมาะสมจนเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษา

2. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่เป็นระบบ และมีขั้นตอนโดยมีการประสานงาน หรือรับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ในการพัฒนา ป้องกัน และการแก้ไขปัญหา เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิต โดยมีการบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการ และเครื่องมือที่มีมาตรฐานมีคุณภาพ และมีหลักฐานในการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง คนในชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคนมีส่วนร่วม กระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง วิธีการที่ครูที่ปรึกษาหรือครูแนะแนวจะต้องศึกษานักเรียนในความรับผิดชอบของตน เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ตามบทบาทหน้าที่ภาระงานของครูและผู้เกี่ยวข้อง โดยมีการจัดทำแผนปฏิบัติการและปฏิทินงานที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการจัดทำเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ระเบียบสะสม และการเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียน

2.2 การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูลของครูที่ปรึกษาหรือครูแนะแนวที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนมีการศึกษาเป็นรายบุคคล บันทึกผลการศึกษา และรายงานผลการศึกษา เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา เพื่อครูที่ปรึกษาหรือครูแนะแนวจะได้หาวิธีดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยมีการคัดกรองนักเรียนจากระเบียบสะสมแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) การเยี่ยมบ้านนักเรียน และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) แล้วนำผลการคัดกรองมาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางปรับปรุง แก้ไขหรือส่งเสริมนักเรียน

2.3 การส่งเสริมและพัฒนา หมายถึง ครูที่ปรึกษาหรือครูแนะแนวส่งเสริมพัฒนา สนับสนุนให้นักเรียนที่อยู่ในความดูแลของครู มีนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มพิเศษ และกลุ่มเสี่ยง มีการจัด กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ สามารถ พัฒนาตนเอง สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และควบคุมตนเองให้มีความมั่นคงทางอารมณ์

2.4 การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข หมายถึง ครูที่ปรึกษาหรือครูแนะแนวให้คำ ปรึกษาเบื้องต้น การเตรียมความพร้อมของนักเรียน การประสานงานและสนับสนุนจากครูที่ปรึกษา และผู้ปกครองมีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมป้องกัน และการช่วยเหลือแก้ปัญหาของนักเรียน มีกิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรม การแก้ไขปัญหา กิจกรรมตามความถนัดของตนเอง กิจกรรมให้รู้จักจุดเด่น และจุดด้อยของตนเอง เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาตนเอง ครูมีการบันทึกผลการดำเนินงาน การประเมินผล และรายงานผล การประเมินเพื่อประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน

2.5 การส่งต่อ หมายถึง ครูที่ปรึกษาหรือครูแนะแนวช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่มี ปัญหาการต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วแต่นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น หรือกรณีนักเรียนมี ความสามารถพิเศษ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และนักเรียนด้อยโอกาสควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้าน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่าง เหมาะสม กำหนดแนวทางในการส่งต่อไว้ 2 แบบ คือ การส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอก สถานศึกษามีการนิเทศติดตาม การบันทึกผล การประเมินผล และรายงานผลอย่างเป็นระบบ และ ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

วิธีดำเนินการ

การศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยใช้ผู้ให้ข้อมูลเป็นหน่วยวิเคราะห์ในการดำเนินการวิจัย ได้เสนอ ตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. **ประชากร** ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือหัวหน้า ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูแนะแนว และครูประจำชั้นหรือครู ที่ปรึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 1,713 คน ในเขตอำเภอเมืองนครปฐม อำเภอดอนตูม และอำเภอกำแพงแสน

2. **กลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือ หัวหน้าฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูแนะแนว และครูประจำชั้นหรือ ครูที่ปรึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ปีการศึกษา 2556 โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan,

1970: 608-610 อ้างถึงใน สุชาติ สง่าแสง, 2551: 68) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของอำเภอในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 317 คน ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร อำเภอ	ประชากร					กลุ่มตัวอย่าง				
	ผอ.	รอง ผอ/ ฝ่ายฯ	ครู แนะแนว	ครู ประจำฯ	รวม	ผอ.	รอง ผอ/ ฝ่ายฯ	ครู แนะแนว	ครู ประจำฯ	รวม
เมือง นครปฐม	51	51	51	490	643	9	9	9	92	119
กำแพงแสน	51	51	51	567	720	9	9	9	106	133
ดอนตูม	25	25	25	275	350	5	5	5	50	65
รวม	127	127	127	1,332	1,713	23	23	23	248	317

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยศึกษา แนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสอบถาม ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามแนวทางของแบบสอบถามให้ครอบคลุมนิยามตัวแปร โดยผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และพิจารณาเฉพาะข้อที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป เพื่อหาค่าความเที่ยงตรง โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้เท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 317 ฉบับ ส่งเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูล ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 312 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.42 ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใช้การหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1

พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย อันดับแรก คือ ด้านการเข้าสังคมได้ดี ($\bar{x} = 4.41$, S.D. = 0.49) รองลงมา คือ ด้านการมีความคิดริเริ่ม ($\bar{x} = 4.39$, S.D. = 0.44) ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.45) ด้านการให้การยอมรับนับถือ ($\bar{x} = 4.32$, S.D. = 0.49) ด้านการประสานงาน ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 0.41) ด้านการโน้มน้าวจิตใจ ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 0.49) และด้านการให้ความช่วยเหลือ ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.46) ตามลำดับดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1

(n=312)

ข้อ	พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	การมีความคิดริเริ่ม	4.39	0.44	มาก	2
2.	การรู้จักปรับปรุงแก้ไข	4.36	0.45	มาก	3
3.	การให้การยอมรับนับถือ	4.32	0.49	มาก	4
4.	การให้ความช่วยเหลือ	4.23	0.46	มาก	7
5.	การโน้มน้าวจิตใจ	4.30	0.49	มาก	6
6.	การประสานงาน	4.30	0.41	มาก	5
7.	การเข้าสังคมได้ดี	4.41	0.49	มาก	1
รวม		4.33	0.39	มาก	

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย อันดับแรก คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข ($\bar{x} = 4.24$, S.D. = 0.55) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.52) ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{x} = 4.18$, S.D. = 0.58) และด้านการส่งต่อ ($\bar{x} = 4.13$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ ดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

(n=312)

ข้อ	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.23	0.52	มาก	3
2.	การคัดกรองนักเรียน	4.18	0.58	มาก	4
3.	การส่งเสริมและพัฒนา	4.27	0.50	มาก	1
4.	การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข	4.24	0.55	มาก	2
5.	การส่งต่อ	4.13	0.71	มาก	5
	รวม	4.21	0.51	มาก	

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ดังปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

(n = 312)

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
Regression	2	41.87	20.93	154.28**	0.00
Residual	309	41.92	0.13		
Total	311	83.80			

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้า สมการตามลำดับ	b	SE.b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	0.18	0.23		0.81	0.41
การมีความคิดริเริ่ม (X ₁)	0.51	0.06	0.43	8.04**	0.00
การประสานงาน (X ₆)	0.41	0.06	0.33	6.10**	0.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารด้านการมีความคิดริเริ่ม (X₁) และด้านการประสานงาน (X₆) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการและสามารถอธิบายความผันแปรของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R²) มีค่าเท่ากับ 0.50 ซึ่งแสดงว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร ด้านการมีความคิดริเริ่ม และด้านการประสานงานส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาและสามารถทำนายการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ได้ร้อยละ 50 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในรูปของคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y}_{tot} = 0.18 + 0.51 (X_1) + 0.41 (X_6)$$

สมการการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{tot} = 0.43 (Z_1) + 0.33 (Z_6)$$

อภิปรายผล

การอภิปรายผล เรื่อง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมมีระดับปฏิบัติมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษา ด้านการเข้าสังคมได้ดี มีระดับปฏิบัติสูงสุด รองลงมา คือ การมีความคิดริเริ่ม การรู้จักปรับปรุงแก้ไข การให้การยอมรับนับถือ การประสานงาน การโน้มน้าวจิตใจ และการให้ความช่วยเหลือ ตามลำดับ พฤติกรรมผู้นำโดยส่วนรวมจะมีแนวคิดจากลักษณะวิธีการใช้อำนาจ และลักษณะวิธีการทำงานที่จะผลักดันให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้นำที่แสดงออกมาในการปฏิบัติงาน โดยยึดบุคลากรในสถานศึกษาประสานประโยชน์ของสถานศึกษา หรือยึดสถานการณืเป็นหลักพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้นำจะปรากฏออกมาในรูปของความคิดริเริ่ม การให้การช่วยเหลือ การปรับปรุงแก้ไข การให้การยอมรับนับถือ การพูดโน้มน้าวจิตใจ การประสานงาน การเปลี่ยนแปลง และการเข้าสังคมได้ดี โดยต้องประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับวินัย ทิมย้ายงาม (2549: 61) ศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การเข้าสังคมได้ดี การให้การยอมรับนับถือ การมีความคิดริเริ่ม การโน้มน้าวจิตใจ การประสานงาน การให้ความช่วยเหลือ และการรู้จักปรับปรุงแก้ไข จากที่กล่าวมานั้นผู้บริหารควรจัดให้ผู้ร่วมงานได้พบปะสังสรรค์กันเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และผู้บริหารสามารถรับรู้ความรู้สึกของผู้ร่วมงานได้ สามารถถ่ายทอดความรู้สึกของตนเองให้ผู้อื่นได้รับทราบ จนทำให้สามารถถ่ายทอดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมให้บุคลากรทำงานตามโครงการหรือแผนงานใหม่ ๆ การส่งเสริมการฝึกอบรม และการมีแนวคิดใหม่ ๆ ที่จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา นักเรียน และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับวสันต์ ช่างนาค (2554: 88) ศึกษาพฤติกรรมของผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ด้านการมีความคิดริเริ่ม ด้านการเข้าสังคม ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข ด้านการให้การยอมรับนับถือ ด้านการให้การช่วยเหลือด้านการโน้มน้าวจิตใจ และด้านการประสานงาน อยู่ในระดับมาก

ส่วนพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษา ด้านที่อยู่ในระดับการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ด้านการให้ความช่วยเหลือ เป็นเพราะผู้นำหรือผู้บริหารจะไม่กล้าแสดงออกถึงความห่วงใย

การให้คำปรึกษา และการให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงาน มีการให้ความช่วยเหลือในการทำงาน แต่ในเรื่องการดำเนินชีวิต ด้านสุขภาพ และครอบครัว จะมีการให้ความช่วยเหลือน้อยมาก เพราะคิดว่าเป็นเรื่องส่วนตัวไม่กล้าที่จะไปแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับวินัย ทิมย้ายงาม (2549: 61-62) ได้ศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จะเขิงเทรา เขต 2 พบว่าในด้านการให้ความช่วยเหลือ อยู่ในระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่ครูในการพัฒนางานเพื่อเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงความห่วงใยเมื่อครูประสบปัญหาหรือมีความเดือดร้อน และผู้บริหารสถานศึกษาจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานให้ผู้ร่วมงานอย่างเหมาะสม ส่วนอันดับที่มีพฤติกรรมต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้ผู้ร่วมงานด้วยความเอาใจใส่ตามความเหมาะสม จึงทำให้พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารด้านการให้ความช่วยเหลือมีค่าเฉลี่ยต่ำ

2. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยรวมมีระดับปฏิบัติมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา มีระดับปฏิบัติมากทุกด้าน โดยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมและพัฒนา มีระดับปฏิบัติสูงสุด รองลงมา คือ การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน และการส่งต่อ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิตได้ร่วมกันวางรากฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีคุณค่าและความจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลกับเด็กอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและยั่งยืน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นระบบที่สามารถดำเนินการเพื่อให้มีกระบวนการทำงานเป็นระบบ มีความชัดเจน ครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย ด้านผลผลิต และด้านกระบวนการ กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบาย ให้โรงเรียนในสังกัดเอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างเป็นระบบมีกระบวนการทำงานที่มีคุณภาพ และการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ และมีศักยภาพ เป็นทรัพยากรบุคคลที่พร้อมสมบูรณ์ทั้งร่างกายสติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม และมีชีวิตที่สงบสุขให้สมกับข้อความที่ว่า “เก่ง ดี มีสุข” โดยบุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีความร่วมมือกัน ซึ่งสอดคล้องกับมธุรดา ดวงจันทร์ (2553: 89) ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดไทยवास สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผลวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดไทยवास สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน โดยด้านการส่งเสริมนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา นักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียน

เป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน และสอดคล้องกับเรื่องยศ
ครองตรี (2551: 79) ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับสุชาติ สง่าแสง
(2551: 90) ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ดำเนินงาน
ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความคิดเห็นว่าสถานศึกษามีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ส่วนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ด้านที่อยู่ในระดับ
การปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งต่อ เป็นกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่มีปัญหาที่ยาก
ต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วแต่นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น หรือกรณีเด็กมีความสามารถ
พิเศษ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กด้อยโอกาส ก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างเหมาะสม กำหนดแนวทาง
ในการส่งต่อไว้ 2 แบบ คือ การส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอก แต่สำหรับการดำเนินงานระบบ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ส่วนมากจะเกิดขึ้นเพียงการส่งต่อภายในสถานศึกษา เป็น
การส่งต่อที่ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่สามารถให้
ความช่วยเหลือนักเรียนได้ เช่น ครูพยาบาล ครูประจำชั้น หรือครูฝ่ายปกครอง ก็สามารถดำเนินการ
แก้ไขปัญหาของนักเรียนได้แล้ว แต่ถ้าในกรณีที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือแก้ไขก็จะส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ
เฉพาะด้าน เพื่อแก้ไขปัญหาต่อไป เพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกต้อง
และรวดเร็วขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 111) ใน
การแก้ไขปัญหาของนักเรียนอาจมีบางกรณีที่มีปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือ
แล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้
ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้ปัญหานั้นเป็นบทรบหน้า
ของครูที่ปรึกษาต่อไป ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมาก หรือลุกลามกลายเป็นเรื่องใหญ่ที่ยาก
แก่การแก้ไข

3. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 มีอิทธิพลมากที่สุด
คือ ด้านการมีความคิดริเริ่ม และด้านการประสานงาน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถทำนายการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ได้ร้อยละ
50 โดยอภิปรายผลเป็นรายด้านดังนี้

3.1 ด้านการมีความคิดริเริ่ม มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าที่จะคิดสิ่งใหม่ ๆ คิดนอกกรอบ กล้าที่จะตัดสินใจ ทั้งในด้านดำเนินการงานหรือโครงการใหม่ ๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ให้ทันต่อเหตุการณ์และสอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบัน และกำหนดเป็นแผนงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปิยะพร บ่อมเกษตร (2550: 57) ที่กล่าวว่านักบริหารการศึกษาที่ดีมักจะแสดงพฤติกรรมในด้านการริเริ่มงานใหม่ ๆ ขึ้น และมักจะมีแผนงานที่จัดระเบียบขั้นตอนไว้เป็นอย่างดี ผู้นำมักจะเป็นคนที่ทำงานหนัก อยู่เสมอ เพื่อให้งานที่เขาริเริ่มใหม่ ๆ เหล่านั้นบรรลุผลสำเร็จ ความสุขก็จะเกิดขึ้นเมื่อทำงานใหม่ ๆ ของตนให้ประสบความสำเร็จ

3.2 ด้านการประสานงาน มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่สามารถประสานงานในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาได้อย่างดี กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการวางแผนการปรับปรุงนโยบาย มีการสนับสนุนให้เกิดการร่วมมือในการปฏิบัติงานตามแผนของทุก ๆ ฝ่าย และมีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานตามแผนงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาที่ตั้งไว้ ผู้บริหารสามารถประสานงานกับบุคลากรในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนโดยให้นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประสานงานผู้เกี่ยวข้องในกิจกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อร่วมมือกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ วัด สถานอนามัย และโรงพยาบาล ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552: 3) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา มีกระบวนการดำเนินงานที่เป็นระบบ และมีขั้นตอนโดยมีการประสานงาน หรือรับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองในการพัฒนา ป้องกัน และการแก้ไขปัญหา เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิต

ทั้งนี้ ผลการศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษา ด้านการให้ยอมรับนับถือ การให้ความช่วยเหลือ และการโน้มน้าวจิตใจ ไม่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรในสถานศึกษาได้มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ตามบทบาทหน้าที่ จรรยาบรรณ และจิตสำนึกของความเป็นครูที่มีต่อนักเรียน ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552: 3) โดยมีกระบวนการการดำเนินงานดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการ และเครื่องมือที่มีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคนมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาอาจแสดงพฤติกรรมผู้นำที่ไม่เป็นที่พึงพอใจของบุคลากรในสถานศึกษา จนทำให้เกิดการไม่ให้การยอมรับนับถือ ไม่ให้ความช่วยเหลือ และยังขาดการโน้มน้าวจิตใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หรือเป็นการบังคับให้ปฏิบัติ แต่ก็ไม่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 เพราะบุคลากรในสถานศึกษาได้มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญสนับสนุนให้ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น การจัดอบรมให้ผู้บริหารมีความรู้และความเข้าใจในพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร และการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อนำมาพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง โรงพยาบาล สถานีอนามัย สถานีตำรวจ วัด และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ควรตั้งเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร ให้การสนับสนุน และส่งเสริมในด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

1.3 ผู้บริหารควรพัฒนาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโดยตระหนักถึงความสำคัญให้การสนับสนุน และร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาอิทธิพลและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

2.4 ควรศึกษาแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษา ประกอบด้วย การมีความคิดริเริ่ม การรู้จักปรับปรุงแก้ไข การให้การยอมรับนับถือ การให้ความช่วยเหลือ การโน้มน้าวจิตใจ การประสานงาน และการเข้าสังคมได้ดี อยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และการส่งต่อ อยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ การมีความคิดริเริ่ม และการประสานงาน โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 50

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- จิราพัชร เดชวิจิต. (2554). **การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในจังหวัดปราจีนบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- ปิยะพร ป้อมเกษมศรี. (2550). **โมเดลเชิงสาเหตุของประสิทธิผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มธุรดา ดวงจันทร์. (2553). **สภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน วัดไทยवास สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- เรืองยศ ครองตรี. (2551). **การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนจุฬารณราชวิทยาลัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

- วสันต์ ช่างนาค. (2554). **พฤติกรรมของผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- วินัย ทิมย้ายงาม. (2549). **พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขียงเทรา เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- วิเชียร วิทยาอุดม. (2549). **พฤติกรรมองค์การ**. กรุงเทพมหานคร: ธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). **การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2552). **การพัฒนาความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหลักสูตรผู้บริหาร**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา: เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- สุชาติ สง่าแสง. (2551). **การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.